

■ Ἐπὶ τῇ ἱερᾷ μνήμῃ αὐτοῦ 28 Ὀκτωβρίου

Ὁ Ἅγιος Δούκας Ρασισλάβος*

Ὁ Ἐκχριστιανιστὴς τῆς Μοραβίας τὸν Θ' αἰῶνα

ΟΠΟΤΕ σκεπτόμεθα γιὰ τὴν Βυζαντινὴ Ἱεραποστολὴ τῶν Ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου στὴν Μεγάλη Μοραβία, πρέπει νὰ ἐνθυμούμεθα τὸν Ἅγιο Δούκα Ρασισλάβο, ὁ ὁποῖος παραμένει μαζί τους στὴν ἔναρξι τοῦ πνευματικοῦ, πολιτιστικοῦ καὶ πολιτικοῦ βίου τῶν σλαβικῶν ἐθνῶν. Πρέπει νὰ ἐνθυμούμεθα τὸν φωτισμένο Ἡγεμόνα, ὁ ὁποῖος ἤθελε ἕναν τέτοιο διδάσκαλο, ὁ ὁποῖος νὰ ἐξηγῆ τὴν Χριστιανικὴ διδασκαλία μὲ ἕναν κατανοητὸ τρόπο στὸ ἔθνος του. Αὐτὸς ἦταν πού ἔλαβε τὴν πρωτοβουλία νὰ φέρῃ τὸν γνωστὸ «Φιλόσοφο» Ἅγιο Κύριλλο καὶ τὸν ἱκανὸ ὀργανωτὴ Ἅγιο Μεθόδιο στὴν Μεγάλη Μοραβία ἀπὸ τὸν Αὐτοκράτορα Μιχαὴλ τὸν Γ' καὶ τὸν Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Ἅγιο Φῶτιο.

Ὁ Ἅγιος Ρασισλάβος ἀνέλαβε τὴν ἡγεμονία τῆς Μεγάλης Μοραβίας περὶ τὸ ἔτος 846 καὶ σύντομα κατενόησε, ὅτι ἂν ὁ Χριστιανισμὸς ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ ἀποδεκτὸς ἀπὸ τοὺς Μοραβούς, δὲν θὰ ἦταν δυνατὸν νὰ κηρυχθῆ ἀπὸ ἱεραποστόλους, οἱ ὁποῖοι κατεχρῶντο τὴν ἀποστολή τους γιὰ πολιτικούς λόγους ἢ δὲν ἐγίνοντο κατανοητοὶ ἀπὸ τὸν λαό. Μετὰ ἀπὸ μία ἀνεπιτυχῆ προσπάθεια νὰ φέρῃ καταλλήλους διδασκάλους ἀπὸ τὴν Ρώμη, ἐζήτησε διδασκάλους ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολι τὸ 862.

Οἱ Ἅγιοι Ἀδελφοί, οἱ ὁποῖοι ἐστάλησαν ἀπὸ τὸν Βυζαντινὸ Αὐτοκράτορα, ἦσαν μορφωμένοι ἄνθρωποι προσευχῆς, μὲ πλούσια ἐμπειρία καὶ πλήρη κατανόησι τῶν προθέσεων τοῦ Ἁγίου Ρασισλάβου. Αὐτοὶ ἐπινόησαν τὸ σλαβικὸ ἀλφάβητο καὶ μετέφρασαν μέγιστο μέρος τῆς Βίβλου καὶ τῶν Βυζαντινῶν Λειτουργιῶν καὶ Ἀκολουθιῶν στὴν σλαβικὴ γλῶσσα. Δὲν ἀποτελεῖ λοιπὸν ἔκπληξι τὸ ὅτι ἡ ἱεραποστολικὴ τους ἐργασία καὶ τὸ παράδειγμα τῆς ἀγίας ζωῆς τους συνήντησαν μεγάλη ἀποδοχὴ καὶ ὑποστήριξι.

Ἐν τούτοις, τὸ ἔργο τους ἐμποδίσθηκε ἀπὸ ἱεραποστόλους ἀπὸ τὸ Φραγκικὸ βασίλειο, οἱ ὁποῖοι κατενόησαν ὅτι τὸ ἔργο τῶν Ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου εἶχε τὴν πλήρη ὑποστήριξι τοῦ Ἁγίου Δούκα Ρασισλάβου στὴν τοποθέτησι τῶν θεμελίων τῆς πνευματικῆς καὶ πολιτικῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Μεγάλης Μοραβίας. Αὐτοὶ λοιπὸν κατηγόρησαν ψευδῶς τοὺς Ἁγίους Ἀδελφούς γιὰ τὴν χρῆσι μιᾶς δῆθεν μὴ καθηγιασμένης γλώσσης, τῆς σλαβικῆς, καὶ προσεπάθησαν νὰ διαδώσουν τὴν αἰρετικὴ διδασκαλία τοῦ Φιλιόκβε, δηλ. τὴν δῆθεν καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ αἰώνια ἐκπόρευσι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ὁ Ἅγιος Μεθόδιος ἐνίκησε στὴν περίφημη συζήτησί του μετὰ Λατίνους κληρικούς στὴν Βενετία τὸ 867 κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ἐπιστροφῆς στὴν Κωνσταντινούπολι, ὅπου οἱ Ἅγιοι Ἀδελφοὶ ἐπιθυμοῦσαν νὰ λάβουν χειροτονία γιὰ τοὺς μαθητὲς τους ἀπὸ τὴν Μεγάλη Μοραβία καὶ ἐπίσης ὑποστήριξι γιὰ τὴν συνέχισι τῆς Ἱεραποστολῆς τους μεταξὺ τῶν Σλάβων.

Ἀπὸ τὴν Βενετία ὅμως προσεκλήθησαν στὴν Ρώμη ἀπὸ τὸν Πάπα Νικόλαο Α΄. Οἱ Ἅγιοι Ἀδελφοὶ ἔπρεπε καὶ πάλι νὰ ὑπερασπισθοῦν τὸ ἱεραποστολικὸ τους ἔργο καὶ βρῆκαν πανηγυρικὴ ἀποδοχὴ ἀπὸ τὸν διάδοχο τοῦ Νικολάου Πάπα Ἀδριανὸ Β΄, καὶ γιὰ τὸν λόγο ὅτι μετέφεραν στὴν Ρώμη ἰ. Λείψανα τοῦ Ἁγίου Κλήμεντος Ρώμης, τὰ ὁποῖα εἶχαν ἀνακαλύψει σὲ προηγούμενη ἀποστολή τους στὴν Χερσῶνα. Ὁ Ἅγιος Κύριλλος ἐκοιμήθη στὴν Ρώμη τὴν 14η Φεβρουαρίου τοῦ ἔτους 869, πρὶν ἀπὸ 1140 ἀκριβῶς χρόνια, σὲ ἡλικία μόλις 42 ἐτῶν, ἀφοῦ πρῶτα ἐκάρη Μοναχὸς καὶ ἐζήτησε ἀπὸ τὸν ἀδελφὸ του Ἅγιο Μεθόδιο νὰ συνεχίσῃ τὴν ἱεραποστολή τους μεταξὺ τῶν Σλάβων.

Στὸ μεταξὺ ὅμως, ἡ κατάστασι στὴν Μεγάλη Μοραβία εἶχε ἀλλάξει. Ἄν καὶ ὁ Ἡγεμόνας Ρασισλάβος ἀντιμετώπισε ἐπιτυχῶς τὶς ἐπιθέσεις κατὰ τοῦ βασιλείου του ἀπὸ τοὺς Φράγκους, τὸ ἔτος 870 προδῶθηκε τελικὰ ἀπὸ τὸν Σβιατοπλόυκ, τὸν ἀνεψιὸ του καὶ δούκα του στὴν Νίτρα, πόλι στὰ ὅρια τῆς σημερινῆς Σλοβακίας. Ὁ Σβιατοπλόυκ ἐφυλάκισε τὸν Ἅγιο Ρασισλάβο καὶ τὸν παρέδωσε στοὺς Φράγκους. Ὁ Ἅγιος Ρασισλάβος ἀνακρίθηκε καὶ βασανίσθηκε στὸ Ρέτζενσπουργκ τῆς Γερμανίας γιὰ τὴν ἀγάπη του γιὰ τὸ Ἔθνος του, γιὰ τὸν Χριστὸ καὶ γιὰ τὴν γνησίᾳ Ἀποστολικὴ Του διδασκαλία. Καταδικάσθηκε σὲ θάνατο ἀπὸ τοὺς Φράγκους, τυφλώθηκε καὶ ρίφθηκε στὴν φυλακή. Ἐκοιμήθη στὰ τέλη τοῦ ἔτους 870 σὲ ἄγνωστο μέρος, ἀφοῦ ὑπέφερε φρικτὰ.

Ὁ Ἅγιος Μεθόδιος φυλακίσθηκε κατὰ τὴν ἐπιστροφή του στὴν Μεγάλη Μοραβία ὡς Ἐπίσκοπος πλέον. Καταδικάσθηκε καὶ κτυπήθηκε ἀπὸ Φράγκους ἐπισκόπους καὶ ἡ Μεγάλη Μοραβία κατακτῆθηκε καὶ λεηλατήθηκε ἀπὸ τοὺς Φράγκους. Ὁ Σβιατοπλόκ, ὁ ὁποῖος εἶχε προηγουμένως ἐπιβάσει τὰ φραγκικὰ ἐνδιαφέροντα στὴν Μοραβία, ἐπρόδωσε τοὺς Γερμανοὺς καὶ ἀνανέωσε τὴν ἀνεξαρτησία τῆς Μεγάλης Μοραβίας. Ὁμως, ἡ ἐπιρροὴ τῶν Λατινικῶν καὶ Φραγκικῶν ἐνδιαφερόντων πού ἐπιβλήθηκαν ἀπὸ κληρικοὺς στὴν αὐλή του -καὶ στὸν ἴδιο προσωπικά- παρέμεινε ἰσχυρή. Ὅταν ἡ ἐπιτυχία τῆς πολιτικῆς τοῦ Σβιατοπλόκ ἐπιτεύχθηκε τὸ ἔτος 873, ὁ Πάπας ἐνθυμήθηκε τὸν φυλακισμένο Μεθόδιο καὶ μεσολάβησε, ὥστε ὁ Ἅγιος Ἐπίσκοπος νὰ ἐπιστρέψῃ στὸ Ποίμνιό του καὶ τὸ ἀποστολικὸ ἔργο, τὸ ὁποῖο εἶχε ἀρχίσει μὲ τὴν πρωτοβουλία τοῦ Ἁγίου Ρασισλάβου.

Ὁ Ἅγιος Ρασισλάβος ἐργάσθηκε μὲ τὸν Ἅγιο Κύριλλο καὶ ὑπέφερε μὲ τὸν Ἅγιο Μεθόδιο. Θυσιάσθηκε γιὰ τὸ Ἔθνος του καὶ γιὰ τὴν γνησία διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ. Ἀργότερα, ἡ ξένη ἐπιρροὴ ἀπαίτησε ὁ ἅγιος βίος καὶ τὸ ἀποστολικὸ ἔργο τῶν Ἁγίων Ἀδελφῶν νὰ λησμονηθῇ στὴν Μεγάλη Μοραβία. Οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἁγίου Μεθοδίου ἐκδιώχθηκαν ἀπὸ τὴν χώρα καὶ πωλήθηκαν ὡς αἰχμάλωτοι μετὰ τὴν κοίμησι τοῦ Ἁγίου Διδασκάλου τους, ἡ ὁποία συνέβη τὴν 6ῃ Ἀπριλίου τοῦ 885, ἀλλὰ ἡ Πρόνοια τοῦ Θεοῦ ἔσωσε τὴν ζωὴ τους γιὰ τὸ εὐλογημένο ἀποστολικὸ ἔργο μεταξὺ τῶν νοτίων καὶ ἀνατολικῶν σλαβικῶν ἔθνων.

Οἱ προσπάθειες τοῦ Ἁγίου Ρασισλάβου συνέβαλαν οὐσιαστικά στὴν ἄνθησι σλαβικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Πολιτισμῶν μεταξὺ τῶν Βουλγάρων, Ρώσων καὶ Σέρβων.

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία Τσεχίας καὶ Σλοβακίας, διὰ τῆς ἐπισήμου Διακηρύξεως τῆς Ἀγιότητος τοῦ Ἁγίου Ρασισλάβου τὸ ἔτος 1994, ἐξεπλήρωσε ἓνα χιλιετὲς χρέος στὸν φωτισμένο Ἡγεμόνα, ἐκχριστιανιστὴ καὶ ἐκπολιτιστὴ τῆς Μεγάλης Μοραβίας.

Ἡ μνήμη τοῦ Ἁγίου Ρασισλάβου ὠρίσθηκε νὰ τιμᾶται μαζί μὲ αὐτὴ τῶν Ἁγίων Ἰσαποστόλων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου, τὴν 11ῃ Μαΐου, ὡς ἐπίσης καὶ τὴν ἡμέρα τῆς Διακηρύξεώς του ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία Τσεχίας καὶ Σλοβακίας τὴν 28ῃ Ὀκτωβρίου. Στὴν Σλοβακία, τοπικῶς, τιμᾶται καὶ τὴν 22α Ἰουνίου.

Ἅγιε Ρασισλάβε, πρέσβευε ὑπὲρ ἡμῶν!

(*) Περιοδ. «Ἅγιος Κυπριανός», ἀριθ. 350/Μαΐος-Ἰούνιος 2009, σελ. 338-339.

Τὸ παρὸν ἄρθρο βασίζεται στὸ κύριο μέρος του σὲ σχετικὸ κείμενο ἐπὶ τῇ Διακηρύξει τοῦ Ἁγίου Ρασισλάβου ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία Τσεχίας καὶ Σλοβακίας, τὸν Ὀκτώβριο τοῦ 1994.